

Materiály používané při výrobě obuvi

Nejčastěji uváděné piktogramy



svršek - vrch



podšívka a stélka



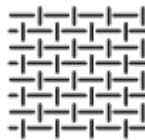
podešev



povrstvená
usně



usně



textílie



ostatní
materiály

Svršek, podšívka

- [kůže](#)
- [syntetické materiály](#)
- [textilní materiály](#)
- [poromery](#)
- [pryž](#)
- [kombinované materiály](#)
- [vodonepropustná membrána](#)

Kůže

Nejčastěji používaný přírodní materiál s ideálními vlastnostmi pro výrobu obuvi. Používané materiály - hovězí, vepřovce, koziny, koniny, teletiny, reptilie. Kůže je prodyšná, měkká, má velmi dobré absorpční schopnosti a je schopna se přizpůsobit individuálnímu tvaru nohy. Rozeznáváme několik základních druhů usní:

- **hladká kůže**
 - jemně strukturovaný povrch s malými póry, který může být zpracován v matu nebo lesku
- **lakovaná kůže**
 - hladký a vysoce lesklý povrch, který je docílen lakovou úpravou usně
 - povrch usně je velmi choulostivý na mechanické poškození, chemické vlivy, rozmáčení a mráz
- **nubuk**
 - kůže broušená po líci
- **velur (semiš)**
 - kůže broušená po rubu, vlas zůstává na povrchu, lidový název je semiš
 - méně náchylný na poškození než nubuk.

- **spodková kůže**
 - druh usně, která se používá na výrobu podešví pro společenskou obuv
 - velmi citlivá na vlhko a nerovný povrch.
- **povrstvená kůže**
 - kůže, jejíž lícová vrstva je opatřena tenkým, např. polyuretanovým nánosem - tím je dosaženo zvýšené životnosti a snazší údržby materiálu
 - používá se např. pro sportovní obuv

Není dokonalejší materiál pro boty, než je kůže. Kůži lze natáhnout a tvarovat, aby dobře padla. Zároveň si však udržuje tvar, prodyšnost a své další charakteristické vlastnosti.

Další materiály

- **syntetické materiály**
 - PVC, PU, pryž - plasty, koženky, poromery - tyto materiály svým vzhledem často připomínají kůži, ale jejich vlastnosti nedosahují kvality přírodních usní - prodyšnosti, absorpce, přizpůsobivosti
 - vhodné ke kombinování s prodyšnými podšívkami, novými, rychle se prosazujícími materiály z PVC a PU
 - nové možnosti v barevnosti a tvarování inspirují pro vznik nových výrobních skupin, zejména v mladé módě.
- **textilní materiály**
 - tkané, netkané - používá se na lehčí, často letní nebo domácí obuv
 - nejaktuálnějším vrchovým materiálem na bázi textilu je **streč**, který poskytuje dostatečné pohodlí pro nošení - tento materiál je prodyšný, snadno se udržuje a má dostatečnou trvanlivost a odolnost
- **poromery**
 - syntetické usně, které se svým vzhledem i fyzikálními vlastnostmi podobají přírodním usním
 - velmi jednoduché na údržbu a péči
- **pryž**
 - obdobné vlastnosti jako plastové materiály
 - používají se na speciální pracovní ochrannou obuv
- **kombinované materiály**
 - používají se zejména u sportovní obuvi, kde umožňují nekonečné barevné a stříhové inovace.
- **vodonepropustná membrána**
 - tento speciální materiál zajišťuje vodonepropustnost a prodyšnost obuvi (např. **GORE-TEX**)
 - používá se zejména pro turistickou a sportovní obuv

Podešve

- usňová
- pryžová
- syntetická

Podešve jsou nejvíce namáhavé spodkové dílce, které přichází do styku s povrchem, po kterém se pohybujeme. Mají chránit nohu před chladem, horkem, nerovností terénu, před ostrými předměty apod. Druhy podešví:

- **usňová**
 - typickou vlastností je změna barvy (ztmavnutí), zvláště při trvalejším vystavení účinkům slunečních paprsků
 - vhodná jako obuv taneční, manažerská...
 - při každodenním dlouhodobém nošení je nutná oprava - vhodné jsou kombinace s pryžovými dílci na nášlapné části
- **pryžová**
 - pružná, vhodná do každého počasí, snadno se udržuje
 - nejlehčí forma - Styropor - použití u domácí obuvi
- **syntetická**
 - pružná, snadno se udržuje, vůči opotřebením středně odolná, v obtížném terénu klouže.

Výrobní způsob

Způsob, jakým je spojen spodek obuvi se svrškem, výrazně ovlivňuje funkci a údržbu obuvi.

- **obuv lepená**
 - nejčastěji používaná technologie, kdy je spodek obuvi ke svršku připevněn lepením
 - pevnost lepeného spoje může být negativně ovlivněna promáčením nebo propocením obuvi, při neopatrné chůzi může dojít k mechanickému uvolnění lepeného spoje (ukopnutí).
- **obuv flexiblová**
 - obuv vyrobená tímto způsobem je velmi pohodlná, lehká, ohebná (flexibilní) s efektním prošíváním okrajem
 - zvýšená ohebnost je daná tím, že svršek obuvi je přišíván přímo ke spodku bez nutnosti použití napínací stélky
 - nevýhodou obuvi je její omezená vodonepropustnost, která je daná právě přišitím svršku ke spodku, proto je tato obuv určena především do suchého prostředí - při zvýšené vlhkosti může dojít k promáčení obuvi
- **obuv s přímo tvářeným spodkem**
 - spodek obuvi je ke svršku připevněn lisováním, vstřikováním nebo odléváním.
 - především obuv sportovní a obuv pro volný čas
 - kvalita spoje i samotného spodku obuvi je dána použitým materiálem.

- **obuv rámová**
 - spojení spodku se svrškem je provedeno nepřímo přišitím k obšívacímu rámu - toto spojení je velmi pevné

Užitečné pojmy - odborné výrazy

Bota - název levého nebo pravého páru obuvi

Boty - název pro celý pár obuvi

Holeň - svršku holeňové obuvi kryjící bérceovou část nohy

Klenek - zpevňující spodková část umístěná nad podpatkem. Ocelový klenek zpevňuje klenkovou část zpravidla u dámské obuvi s vysokým podpatkem. Dřevěný klenek zpevňuje klenkovou část obuvi s nižším podpatkem. Klenek spolu s napínací stélkou tvoří nosnou část obuvi

Obuv - všeobecný název pro výrobek určený k ochraně lidské nohy proti vnějším vlivům, splňující užitek a estetické funkce

Opatek - je vložen mezi zadním dílcem a podšívku. Má za úkol udržet patní část nohy ve správném postavení, a tím napomáhat k udržení správného tvaru klenby

Patník - součást připevněná na spodní nášlapné ploše podpatku

Podešev - část boty dotýkající se země. Mezi její základní vlastnosti patří pružnost, pórovitost a nepropustnost vnější vlhkosti

Podpatek - zvyšuje a podpírá patní část nohy

Podrážka - součást spodku připevněná na přední nášlapné části podešve

Podšívka - zpevňuje svršek, zjemňuje vnitřek obuvi, zvyšuje hygienické a tepelně izolační vlastnosti obuvi

Pryž - guma

Useň - chemicky a mechanicky zpracovaná kůže živočišného původu. Je tradičním materiálem pro výrobu svršků obuvi

Velkro - způsob zapínání na suchý zip

Velur - useň broušená z rubové strany, vlas zůstává na povrchu

Zdrhovadlo - zipový uzávěr - zip